

POGOVOR S TOMOM ČESNOM, ZASLUŽNIM ŠPORTNIKOM JUGOSLAVIJE

TUDI »DESETKA« NI VEČ DALEČ

FRANCI SAVENC, MATEJ ŠURC

Za njim je izredna sezona. Tomo Česen je v zimski sezoni 1986/87 preplezal smer Plastron v Šitah (2. SP, 1. ZSP), poletni pa je sam splezal Črni biser, Svečo in Varian-to v sestopu (vse v Travniku) ter Skarabej in Četrto stoletja zopet v Šitah. Vrhunec sezone je »No siesta« v Jorassih (1. P). Takrat je splezal tudi Drujev ozebnik. Jeseni je bil uspešen tudi v Dolžanovi soteski. Ponovil je Živčka (VIII+/IX-), Mozartove kroglice (VIII+) je soliral, v Črnem kalu pa je splezal Mandarino (VIII+/IX-)... 28. decembra lani pa je opravil prvi zimski vzpon v smeri Četrto stoletja. To je prva smer VII. stopnje pri nas, ki je bila splezana pozimi.

Tomo Česen je bil doslej dvakrat uvrščen v republiški razred, petkrat je bil v zveznem in tri leta v mednarodnem razredu. Za leto 1988 je izpolnil pogoje za doseg naziva zaslužni športnik Jugoslavije. (Česen bo za Belakom, Pollakom in Knezom naš četrti alpinist s tem nazivom.)

»Pogoji za to kategorijo so po moje pre-malo zaostreni. Treba je vendarle doseči nekaj izjemnega, vzpon, recimo, ki odmeva tudi v svetu. Bolj bi morali upoštevati tudi kvaliteto rezultatov.«

Pleza 11 let in v svoji beležnici ima vpisanih pet odprav. Bil je v Andih, kjer je imela največjo ceno prvenstvena v Alpamayu; 1983. leta je bil v Pamirju, v Karakorumu je najbolj odmevala prvenstvena v južni steni K2, v Himalaji pa je prvi pristop s severa na Jalung Kang zanj še vedno največja duševna in telesna preizkušnja.

Tomo, saj veš, da so nekateri o naši odpravi na Lotse Šar govorili nekoliko podcenjevalno. Bi lahko kot član odprave objektivno ocenil moštvo in vzroke za neuspeh?

Vsaj polovica moštva je bila na Himalajo izredno slabo pripravljena, bolje rečeno nepripravljena, tako psihično kot fizično. Presenečen sem bil, da so bili med takšnimi celo tisti, ki so tam že bili. Vendar tudi s kvalitetnejšo sestavo ne bi opravili nič več. Vzrok za neuspeh je treba iskati samo v naslednjem: nemogoče vreme, predvsem orkanski veter. V tem smo si bili enotni vsi člani.

Mislím pa tudi to, da bi polovica moštva čisto zadostovala. Dogodki v zadnji tretjini trajanja odprave so pokazali, da jih je skoraj tri četrtine samo čakalo, kdaj bomo pospravili in odšli. A kot sem povedal, to ni vplivalo na rezultat, bilo bi pa ceneje.

Prej si veliko smučal, tudi tekmoval. Zanimivo bi bilo zato tvoje mnenje, v kolikšni meri je alpinistično smučanje del alpinizma?

Kot celota že spada v alpinizem, saj je okolje za udejstvovanje isto. Tudi smučaš po vesinah ali stenah, le način gibanja je drugačen.

Kaj pa letanje z zmaji, jadranje s padali, morda tudi vožnje po divjih rekah?

To nima z alpinizmom nič skupnega. Lahko so alpinizmu vzporedne aktivnosti, pod pogojem seveda, da se dogajajo v gorah.

Misliva, da trenutno obstaja pet glavnih področij alpinističnega udejstvovanja. To so najvišja gorstva (Himalaja, Pamir, Andij), ledene in kombinirane alpske in njim podobne stene ter kopne stene, zimsko plezanje in športno plezanje.

Tomo, kaj je zate tisto, kar bi v tem trenutku v Himalaji pomenilo več kot ostalo?

Težko je reči, saj je treba upoštevati toliko okoliščin. Že vremenske razmere so nemalokrat tako odločujoče, da povprečno stvar lahko spremenijo v nemogočo. Primerjava je možna kvečjemu potem, ko je vzpon že opravljen, ko ga postavimo v prostor in čas.

Predvidimo idealne pogoje in najboljše moštvo...

Potem bi se odločil za severno steno Jan-juja, zahodni steni Gašerbruma IV in K2, južno steno Lotseja, zahodno steno Makaluja — direktno smer na vrh... Med nekoliko nižjimi vrhovi bi lahko dodal še Latok in Ogre.

Kaj pa je svetovni vrh v lednih in kombiniranih stenah?

Tudi tukaj je svetovna elita že tako daleč, da jo tisti, ki so vsaj malo zaspali v spremljanju razvoja svetovnega alpinizma, sploh ne vidijo več. Zgodbam o ne vem kakšnih težavah stene Les Droites, Drujevega ozebnika, stene Angla itd. zdaj verjamejo le še naivneži, ki nimajo pojma, kaj vse se že pleza v Jorassih, v stenah med Freneyskimi stebri pa v steni Brouillard v Mont Blancu, Eigerju itd.

Tudi v velikih kopnih stenah se dogaja isto. Si predstavljate osmo in deveto stopnjo v 900 metrov visoki steni? Najbrž ne! Zato ne zamerite, če kdaj kakšna klasična šestica dobi ime »melišče«. Ne gre za podcenjevanje, le za ogromno kakovostno razliko gre.

Kaj si predstavljaš pod pojmom vrhunsko športno plezanje? Zanj bi lahko veljalo povsem nekaj drugega.

Plezanje desete stopnje, torej tisto, kar je v tem trenutku ocenjeno najmanj z IX+/X— (ali 7c+/8a).

Vrhunskih rezultatov tu ne dosegaš. Do »desetke« ti manjka še cela stopnja. Praviš pa, da je vrh možno doseči tudi tu? Res sem zlezel kakšno VIII+/IX—, vseeno pa se trudim, da bi posegel še višje. Upam, da bom čez kakšno leto ali dve na takšno vprašanje odgovoril drugače.

Koliko ti izkušnje in dosežki v alpinizmu koristijo pri pisanju za Alpinistične novice v Delu?

Seveda mi pomagajo, da določeno stvar lahko ocenim in da znam vzpon postaviti na pravo mesto. Pri tem spremljam tekoča dogajanja po svetu, kar tudi meni koristi.

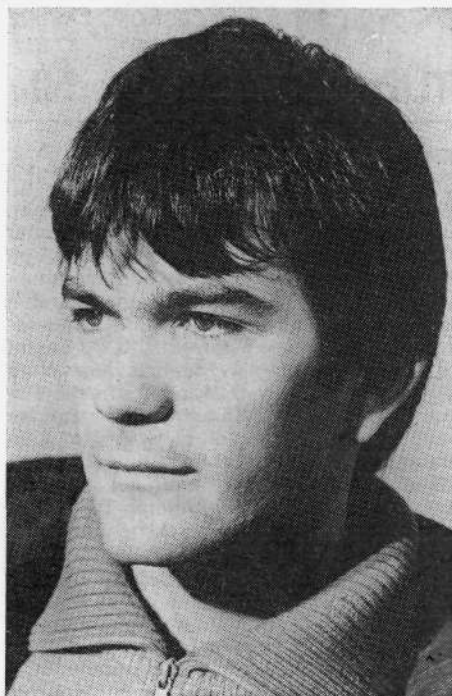
Pišeš tudi o sebi?

Samega sebe človek ne more ocenjevati; napišem zato kvečjemu kakšno vest, suhoparno poročilo, morda omenim kakšno primerjavo, presojam in komentar o svojih vzponih pa raje prepuščam drugim. Vseeno ne vidim razloga, da bi svoje vzpone izpuščal.

Kako ti alpinisti pomagajo pri oblikovanju Alpinističnih novic?

O pomembnejših stvareh seveda potrebujem dovolj podatkov. V tem primeru sem odvisen od poročanja akterjev in od njihove poštenosti. Vendarle na koncu nekdo mora reči zadnjo besedo in dosežek ovrednotiti. Vsi, ki delamo na tem področju, si prizadevamo, da bi to počeli karseda realno.

Kaj pa okoliščine, na katere ti nimaš vpliva pri oblikovanju tekstov?

Tomo Česen

Na voljo imamo določen prostor, ki ga moramo vsak teden zapolniti. Včasih seveda preveč napišem in mi krajšajo. Zgodi se tudi, da urednik spremeni naslov. Do tega je upravičen iz tehničnih razlogov, toda zaradi tega je bistvo mojega sporočila bržkone lahko precej drugačno. Na srečo se to ne dogaja prepogosto.

Se kdaj zgodi, da določenim akterjem ni všeč način tvojega vrednotenja?

O, ja! A mi tega, žal, ne povedo. Zvem pa posredno, ko najdejo drugega pisca, ki jim kajpada mnogo laže nasede. Ta sicer vse lepo napiše, vendar se ne znajde najbolje, ker alpinizem ni njegovo področje. Občutek imam, da so potem alpinisti še manj zadovoljni. Na srečo so tudi takšni primeri redki.

Si prepričan, da imaš za vse alpiniste in za vse njihove dosežke enaka merila?

Ja, vsaj trudim se objektivno ovrednotiti njihova dejanja, ture...

Vzponu po Črnem biseru in sestopu po Varianti je bilo (v istih Alpinističnih novicah 10. 8. 87) namenjeno še enkrat več prostora kot pa Stebru navzgor in navzdol, JLA in Zajedi, vse v šestih urah?

Skoraj sem prepričan, da so to opazili tisti, ki teh smeri sploh ne poznajo. Prav vse te smeri pa sva s Silvom splezala oba in tako dobro veva, kaj pomeni Črni biser solo. Sicer pa stena še vedno stoji in vsi lahko poskusijo.

Drzen Tomov podvig

Eden izmed najdrznejših podvigov leta 1986 v Alpah je bil, kot poroča zadnja lanskoletna številka revije »Der Tourist« iz NDR, vzpon po treh največjih severnih stenah v komaj enem tednu, in sicer solo in pozlmi. »Ta uspeh,« piše v reviji, »se je posrečil Jugoslovanu Tomu Česnu iz Kranja. V noči od 6. na 7. marec je v 12 urah preplezal Eigerjevo severno steno. Nato se je odpeljal z avtom v Chamonix, kjer je 9. marca v štirih urah splezal severno steno Grandes Jorasses prek Mrtvaškega prta. Med 11. in 12. marcem je Tomo v desetih urah preplezal severno steno Matterhorna, ki mu je zaradi slabega vremena povzročala največ težav. Tomo pri tem podvigu ni uporabljal nobenega helikopterja, z njim ni bilo nobenih novinarjev in televizijskih snemalcev. Le gorniški prijatelj je bil pod steno, da je skrbel za radijsko zvezo.«

Čeprav je od Česnovega podviga minilo že precej časa in čeprav vemo o njem veliko podrobnosti že od prej, smo to novico iz vzhodnonemške gorniške in popotniške revije vendarle prevedli: da se ve, kako in koliko časa v svetu še odmevajo uspehi vrhunskih slovenskih gornikov.